

seus colors / y l'estrafa quan cavalca, / si se l'escolta de grat!, / de noves si n'hi demana!», MilàF (*Arnaldó de Baseya*, v. 38, ed. Gili, p. 313); «apar que la serp monstre, per *estrafé* un cometa, / s'enarboràs en ales d'incendis al cel blau, / o que, al assalt pujant-hi, s'hi fessen esqueneta / escardalencs dimonis, rebuig del negre cau», *Atl.* (I; 56), «per a Aristòtil són ocupacions servils les que no eduquen el cos, ni l'enteniement ni la raó, dels homes lliures, en la pràctica de la virtut, perquè *estrafan* el cos i embruteixen la intel·ligència», Coromines (c. 1910, *El Sentiment de la Democràcia*); el partici *estrafet*, *-eta*, és sens dubte la forma més vivaç i popular, que ja Belv. i Lab. 1839,⁹ definien i exemplificaven bé amb *cara estrafeta* «ll. *deformis*, estrany ridícul»: «l'interrompé un Tità, de la natura esguerro, / que guerro, y d'*estrafeta* figura, 's veu entrar, / y esblanquehit, com mort que fuig de son enterro, / del temple per les tombes son crit fa ressonar» (*Atl.* III; 106); «tapant-li 'ls ulls ab ses grapes —Qui só? —va esclatar, ab *estrafeta* veu. —Un marrà», Pons i Massaveu (*Trascant p. l. S.* 10).

Mot de data moderna i estrany a tota altra llengua romànica, resulta evidentment de l'encreuament dels dos sinònims més antics *con)trafer* i *es(carnir)*; em sembla segur que ací no ha tingut res a veure el prefix ll. EXTRA-¹⁰ ni el seu continuador it. *stra-*.

Per la seva banda *estrafet* apareix localment encreuat amb algun altre mot: en el Baix Segre *estrafallar* «fer malbé, malmetre» (Massalcoreig, *AlcM*), en algun punt de Mall. el *DAG. estrafaiar* «esmicolat»: encreuat amb *fallar* 'badar, partir, asclar' (*FALLIR*); un poc més alterat: «Juan Cardona, eivissenc de rel, ens dóna com a cosa certa que a la pagesia d'Eiv. *un vell embuldrunyat* vol dir un vell de llana molt estufat, esponjat, *estarfeiat*» posava AMAlcover en el *BDLC* IX, 1917, 338; i veg. encara unes variants *estartafar* i *estartafaiar* en *AlcM*, on sembla que hi hagi nou encreuament amb *contrafer* o amb *estrafet* (o amb *martafallar*?).

Forfer ant., orígens (*Hom.*, i el subst. *forsfeit* ja c. 1088) 'fer mancament, cometre un crim o una falta greu (contra algú)': formació amb el prefix FORIS- 'fora, extra, contra' paral·lela a la fr. *forfaire*, i oc. ant. *forsfaire*, *forf-*: «si algun hom ha feyta alguna mala feyta --- / e lexará la Ciutat, e despuyx volrà entrar en la Ciutat ab cor, e ab volentat, que -s pos ab la part a qui aurà *forfeyt* ---», *CosiTort.* (Ol., p. 56), i en un doc. de la mateixa Tort., de 1285: «si per aventura --- negun dels damunt ditz Inquisidors --- a l'gun *forfeya* en persona o en béns --- sia encorregut, en cors e en aver, en poder de la seynoria e de la universitat» (*BABL* VII, 250). El substantiu abstracte *forsfeit* o *forfeit* (Jaume I, *Cròn.*, Ag., 386.10), amb un significat com el del fr. ant. *forfait* i oc. ant. *forfach*, *forsfach* «forfait, accion criminelle», el tenim nosaltres ja en un doc. vallespirenc del S. XI, on ja predomina el cat. sobre el llatí: «ipsum castellum --- no-l te desvedarei, ab *forsfeit* ne sine *forsfeit*, per quantes vices me-n comonirás ---» (Serrallonga, c. 1088, *RLR* III, 283).

És un detall curiosíssim de veure que l'autor de les *Homilies d'Organyà*, percebent encara *for* amb el seu valor originari d'adverbi, es permetia separar-lo del verb (a la manera de la tmesi dels grecs i la dels llatins primitius): «que dejunem la senta Quarentena, ab almoines, ab oracions, ab bona voluntad, e que devem atendre a Sancta Ecclesia, a odir nostres menestirs, e que Déus nos parcesque nostres pecats *for* que *farem*» 'pecats que cometrem, perpetrarem' (f° 7r4).

Encara en alguns textos del S. XIV, com l'impf. *forfasia* en un doc. ross. de 1309 (*RLR* VIII, 70), o en la *Questa* de Reixac (on per cert no el podem suposar influït per la llengua original, car en aquest passatge la *Queste* francesa no porta el mot sinó un text ben diferent): «lo laó no li av<I>e rês *forfet* e la serp li tolia son lahonât» (71.33). D'on el derivat abstracte +*forfetura* [-*aitura*] 'atemptat, mancament': «si algun hom ha feyta alguna mala feyta --- un ciutadà de la ciutat lo pot assegurar tres dies en la ciutat o en sos termes, una vegada l'an --- e se-n pot e se-n deu tornar, e anar e atressí, e sens tota *forfaytura* qui no li sia feyta, en persona ne en ses coses», *CosiTort.* (Ol., p. 56), i en forma llatinitzada en dos docs. de l'Alta Ribagorça de c. 1020: *foras factura* (Martín Duque, *Docs. de Ovarra*, 95.3 i 101.11, veg. els contextos en notes sobre *cercosa* i *rancúnia* (*RANCOR*). *Forfetor*. Variants: *forfer*, *forsfactura*, etc.

L'actual *malifeta* es podria mirar com un derivat amb prefix (MALE-), o més aviat com un veritable compost, amb adjectiu MALA, més que més tenint en compte que la forma més comuna antigament era *mala-fe(i)ta* amb *-a*. El significat s'ha atenuat amb els segles, car antigament no tenia el matís indulgent modern, i es tractava de fets més o menys greus, però sempre punibles, mai lleugers; era, més o menys 'malvestat' quan no 'crim'.

Ja apareix a la fi del S. XII, en un document posterior a l'any 1178 (però anterior almenys a 1209): «hec est memoria --- de *malas fetas* que facit --- G. de Bagnariis» (*BABL* VII, 112): «de les altres baïes <'traidoreries'> e de les *malafetes* qui poden ésser refetes e esmenades, ferm om dret a son senyor», *Usatges* (*NCL.*, 74); «si algun hom ha feyta alguna mala feyta en la ciutat de Tortosa --- e, per reguard de la Senyoria e d'aquels a qui aurà feyta la mala feyta, lexará la ciutat ---», *CosiTort.* (Ol., p. 56); «--- ni-l gitem de la presó --- entró aya restitüida la mala feyta ---», a. 1292 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 123); «una vil fembra que, per una *malafeya* e ladronicis li foren toltes les mans», *Filla del R. d'Hongria* (*NCL.* XLVIII, 47). I la forma amb *-a* es continua trobant encara fins a segles recents: un cas de Sant Celoni, a. 1370 (*BABL* XII, 134), un de 1752 en la monografia de Dan. Recasens sobre *La Secuïta* (p. 75).

No crec, però, que es tracti de *feta* femení del partici *fet* (ni en general de cap femení, com l'abstracte modern *una feta*, d'*aquesta feta*, etc.); sinó de l'antic plural del neutre FACTUM 'un fet, una cosa feta': MALA FACTA 'fets perversos', car les acusacions de malifetes i malvestats al més sovint es refereixen a una plurali-